

[Automatisk teksten av Autotekst med NB Whisper. Kan inneholde feil.]

[SPEAKER_04]

Å gi barn reell medvirkning kan kanskje høres enkelt ut, men i praksis er det gjerne både krevende, sårbart og fullt av dilemmaer. I denne episoden utforsker vi hvordan ulike fagfolk forstår og løser dette i møte med barn.

Advokater, akademikere, barnevernsansatte, psykologer og andre profesjoner som enten står rett på barnas hverdag, eller som gir kunnskap til de som gjør det.

Jeg, Katrine Sævheim, skal dele erfaringer fra besøk jeg har gjort i ulike fagmiljøer.

Hva jeg har lært, hva som overrasker meg, og hvordan møtene har endret mitt blikk på barns stemme og innflytelse i saker som gjelder deres eget liv.

Wenche og jeg skal i dag også komme inn på konkret informasjon om hva som er barnevernstjenestens ansvar og oppgaver for å sikre at barn får mulighet til å medvirke i sakene som gjelder dem.

[SPEAKER_03]

Du lytter nå til en episode av podkasten Kafé student som er laget av Institutt for sosialfag ved Universitetet i Stavanger.

Ja, i denne episoden skal vi altså få møte Katrine Sevheim, som sammen med meg, Wenche Hovland, vil løfte frem barns medvirkning i møte med saker som blir behandla i nemnda.

Altså i barnevernet og helsenemnda.

Enten det er samtaleprosess, i vanlig forhandlingsmøte eller klagesaker.

Men Katrine, nå har kanskje lytterne allerede hørt episoden vi har lagd tidligere, om barn og medvirkning.

Men det er jo litt greit at du kanskje òg introduserer deg for denne episoden.

Kan du gjøre det?

[SPEAKER_04]

Ja, jeg er Katrine Sevheim, og jeg jobber som nemndleder i barneverns- og helsenemnda i Rogaland.

Jeg er jurist, og jeg var ferdig utdanna som det i 2006.

Så begynte jeg som dommerformektig, og etter det så har jeg hatt flere ulike jobber.

Blant annet så har jeg jobbet her på universitetet som lektor og studiekoordinator.

Og jeg brenner for barne- og familierett.

Dette er fagområder som er enormt viktige for barn og foreldre, ja for hele samfunnet vårt.

[SPEAKER_03]

Ja, jeg heter Wenche Hovland.

Jobber på Institutt for sosialfag.

Underviser spesielt i saksbehandling i barnevernet, og har jo en del ulike forskningsoppgaver.

Så har jeg jo òg en rolle i nemnda hos dere, Katrine, der jeg er både fagkyndig og sakkyndig.

Så vi har jo møttes litt opp igjennom, jeg og du.
Men du sier noe om at du har møtt ulike profesjoner nå.
Du hadde en periode der du hadde studiepermisjon.
Er det det dere kaller det for?

Ja, det er det.

Og da ønsker du å studere eller få mer kunnskap om akkurat dette med barn og medvirkning.

Hvor kommer denne nysgjerrigheten til akkurat det temaet fra?

[SPEAKER_04]

Jeg har jobbet mange år i nemnda etter hvert, og i den tida det har vært en enorm utvikling.

Heldigvis, må vi si, i forhold til barns rett til medvirkning i saker som gjelder de sjøl.

Mange flere barn enn tidligere får mulighet til medinnflytelse, og gjerne ofte på bedre måter enn før, vil jeg si.

Det har skjedd en rask utvikling der.

Noen ganger må en ta en fot i bakken og utforske et fagområde nærmere når det skjer rask utvikling.

Jeg fikk lyst til etter en stund å se på rammene rundt medvirkning. Etske forhold.

Hvor små barn skal høres.

Det er en konkret vurdering, og det var vi vel inne på i forrige episode òg.

Og her kommer flere hensyn og spørsmål inn.

Kan barnet formidle sin mening?

Det er jo forskjellen på en baby og en fireåring.

Er språket utvikla nok?

Er barnet tilstrekkelig modent til å forstå nok til at han eller hun faktisk kan formidle sine syn, meninger og tanker i saken?

Og hvor store er de fleste barn før de forstår at medvirkning er en rettighet de har, men ikke en plikt?

Det er ikke noe de må gjøre.

Så kommer følelsesmessige forhold.

Selvfølgelig i forhold til alle barn, også små barn.

Tryggheten deres.

Og vi må sikre at medvirkningen ikke skader dem på noe vis.

Om de er små barn, f.eks.

under skolealder skal høres.

Hvordan skal de høres?

Hvem skal høre dem?

Rammene rundt.

Og jeg var veldig interessert i å høre hva ulike fagpersoner tenkte om dette.

Og så er det dette med partsrettigheter.

Der har det òg skjedd en utvikling.

Og vi har jo i dag videre rammer for når barn kan bli part.

Og de har rett til å få vurdert ønske om partsrettigheter.

Så skal barn som en slags hovedregel da bli spurt av barnevernstjenesten etter de er fylt tolv år om de ønsker å være part i egen sak eller ikke.

Og noen ganger så kan det òg være aktuelt å vurdere passrettigheter for barn før de er fylt tolv år.

Det er ikke dermed sagt at tolvåringer nødvendigvis automatisk får

en passrettighet, det skal vurderes helt konkret for barn under 15 år.

Så det er et dilemma der, som flere har vært inne på underveis i min studiepermisjon, at du har rettigheter som en part, og da har du rettigheter til å se alle dokumenter, være til stede i alle møter i nemnda.

Og det kan òg være en belastning.

Samtidig så har de en advokat som kan målbare både meninger og juridiske vurderinger, og som ofte kan tilpasse prosessen best mulig for barna.

Men det er klart det er et etisk spørsmål, det òg.

[SPEAKER_03]

Så da har jeg egentlig lyst til å spørre allerede nå, Katrine, hva slags endringer er det egentlig du skulle ønske deg? Hvilken drøm har du i forhold til endringer knyttet til barn og medvirkning?

[SPEAKER_04]

Hvis jeg tar tak i det siste, dette med partsrettigheter, så kunne jeg gjerne tenkt meg at vi kunne fått en hjemmel til å gi partsrettigheter, og samtidig kunne bestemme noe mer konkret om hvordan disse skal kunne utøves.

Og selv om jeg har stor respekt for partsrettigheter, og at partene skal stille likt, så tenker jeg at noen ganger så kunne jeg tenke meg en mulighet til å unnta f.eks.

noen dokumenter, eller det å være til stede under én vitneforklaring i forhold til barn.

For noen ganger er det ting som kan være så belastende at jeg tenker at vi skulle hatt en hjemmel til å skjerme barna fra dette.

Men det er jo samtidig noe med det å gi barn parsrettigheter, og samtidig skal vi begrense deres rettigheter.

Så jeg har enorm respekt for det, at det må vi være forsiktige med. Hva det høres ut til.

Det er en ganske vanskelig øvelse med litt sånn kryssende hensyn. Og det er det.

Og i permisjon så har jeg snakket med flere om det, bl.a. nemndledere og advokater.

Og jeg opplever jo at enormt mye løses gjennom god dialog mellom nemnda og advokatene.

Og selvsagt òg at barnet formidler hva de ønsker å tenke om hvordan f.eks.

møter skal gjennomføres.

Det kan f.eks.

være formøter med barnet, og da er det godt for barnet ofte å få sagt hvordan de tenker at det beste skal gjøres for at de skal føle seg tryggest.

[SPEAKER_03]

Og så vet jeg òg at du har snakket mye om dette med at barn kan oppleve en del press.

[SPEAKER_04]

Ja, og det har vært et tema for flere av de som jeg har snakket med

i studiepermisjonen.

Så har det kommet noen eksempler under de samtalene jeg har hatt.
F.eks.

et barn som har blitt spurt så mange ganger av ulike personer om sitt syn og sine tanker, at det til slutt borte har gitt feil svar. Siden dere spør meg om og om igjen om det samme.

Jeg har erfart at barn ikke har fått god nok informasjon om retten til å velge å ikke medvirke.

Jeg har møtt flere barn som når jeg i samtalen med dem informerer dem om at dette er en rettighet du har, og du velger selv om du ønsker å snakke med oss eller ikke, så har jeg opplevd flere ganger at de sier at å ja, kan jeg velge?

Da vil jeg gå.

Eller noen som viser til det de har sagt tidligere, til f.eks.

en talsperson, til barnevernstjenesten, kontaktperson eller andre.

Jeg har òg direkte blitt spurt av et barn en gang om hvorfor ingen hører på meg.

Hvorfor hører ingen på meg og det jeg sier?

Det er jo sterkt å høre.

[SPEAKER_03]

Helt klart.

For nå har vi jo egentlig begynt å gå litt inn i det materiet du har fått, Katrine.

Men kanskje du òg skulle fortelle litt til lytterne.

Hvem er det egentlig du har møtt?

Hvem har du snakket med for å få vite mer om deres syn på barns medvirkning i møte med nemnda?

[SPEAKER_04]

Ja, jeg har snakket med flere offentlige ansatte, som f.eks. i UK.

Statens undersøkelseskommissjon for helse- og omsorgstjenester.

Jeg har snakket med ansatte i Bufetat.

Jeg har snakket med en fosterforelder.

Så har jeg snakket med ulike nemndledere her i Rogaland og andre steder.

Advokater.

En tidligere kollega som har jobbet videre innen felt hos en annen arbeidsgiver.

Jeg har snakket med vitenskapelige ansatte her på UiS, bl.a.

deg, Wenche.

Og så har jeg lest mye.

Og jeg har lest om og om igjen, for det er noe med å se det med nye øyne.

Jeg har lest lovtekst, forskrifter, rundskriv, og så har jeg lest din avhandling, Wenche.

Så jeg har gjort mye forskjellig.

Og når det gjelder det som jeg kom litt inn på i dag, så kommer jeg ikke til å si hvem som har sagt hva, for de aktuelle er jo ikke her og snakker sjøl.

Så det er viktig å ta det forbehold at det jeg sier, ikke kommer fra alle de jeg har snakket med.

Jeg tar litt herifra og litt derifra, og det er mine opplevelser og

hva som er kommunisert, som kommer fram.
Det er din studiepermisjon.
Ja, og det har vært en veldig bra og givende studiepermisjon.
Det er kjempeviktig.

[SPEAKER_03]

Hvis en bare skal prøve å tenke generelt ... Dette var jo veldig ulike grupper personer du har snakket med, men går det an å si noe generelt om noe de alle var opptatt av?
Sånn som du kan tenke nå, hvis du bare tenker sånn.
Er det noe de kan enes om?

[SPEAKER_04]

Det som slår meg, er at jeg sitter igjen med et inntrykk av at alle de jeg har snakket med, har hatt stort fokus på barnas beste.
Enormt fokus på det.
Og i forhold til det jeg har tatt med meg av erfaringer, så er det f.eks.
det at det er viktig å snakke sammen, og at barna òg blir hørt på.
Spesielt i forhold til det med partsrettigheter, formøter f.eks.
At det kan være veldig viktig at barnet sjøl, i trygge rammer, uten at alle advokater og parter er til stede, får snakke med nemnda, nemndleder, og formidle hva som er viktig for meg i møtet i dag.
Det å få høre direkte fra barn hva som er viktig for dem, både i forhold til det saken gjelder, men òg hvordan samtaler foregår, er noe av det viktigste for meg.
Og det slår meg at det var enormt viktig for de aller fleste jeg snakket med under permisjonen òg.
La barna stemme på å komme fram.
Ikke bare i forhold til det saken gjelder, for det er jo kjempeviktig, men òg i forhold til hvordan skal denne prosessen rundt å bestemme hva som er best for barna, hvordan skal den være?
Kjempeviktig.

[SPEAKER_03]

Så snakket du med en del advokater om barn og barns medvirkning og deres rettigheter.
Hvis du bare holder i det advokatene la fram, er det noe der du tenker så kan oppsummeres på en eller annen måte?

[SPEAKER_04]

Ja, at det kan være viktig med planmøter i saker hvor barn er parter.
At vi legger en god plan sammen, og at vi planlegger gjerne muntlig i et møte på Teams f.eks.
før forhandlingsmøtet, for å sikre informasjon og trygghet for barnet.
Og så var det dette med formøtet som jeg snakket om, som gjerne kan tas opp òg i dette planmøtet med bare advokatene, om det kan være ønskelig og hensiktsmessig.
Så kan vi snakke i et planmøte om det er behov for et rom for barn å trekke seg tilbake til i pauser og andre ting.
Om det er ønske om en tilrettelagt forklaring.
Ønsker en gjerne å forklare seg uten at alle er til stede?

Kan vi få til en smidig løsning der?
Dette med pauser blir gjerne et tema.
Og det er viktig å gi ro.
Å ha nok pauser, lange nok pauser, og være bevisste på det.
For det er mange inntrykk i en sak.
Både for voksne og for barn.
Så er det dette med barnesamtaler.
Så kommer det fram at vi må gjerne sikre et stort, enda større fokus på trygghet for foreldrene.
I forhold til at de vet hvem som fyller barnet, at det skjer i trygge og gode rammer.
Samtidig som de ser at barnet må være trygt i samtalen.
Det òg, selvfølgelig.
Men trygghet for foreldrene.
Og vite hva som skjer, hvordan det skjer.
Så kommer det fram at det er litt usikkerhet på hva som kreves i forhold til redegjørelse i kommunens begjæring om medvirkning.
Det kommer gjerne en del pålegg om retting av begjæringer, knyttet til barnets medvirkning.
Det kan vi komme tilbake til litt seinere, som vi var inne på litt tidligere i innledningen til episoden.
Så ble det trukket fram dette med dialog.
Dialog er jo viktig på de fleste livets arenaer.
Og det ble fremhørt at dette med dialogmøter mellom nemnd og advokater er viktig.
Snakke sammen på mer generelt grunnlag, og ikke i konkrete saker.
Og ha jevnlig møter med fokus på best mulige prosesser.
For barnet, for foreldrene, for barnevernstjenestens representanter, og for de profesjonelle aktørene, advokatene òg.
Mitt inntrykk er at de aller fleste er opptatt av å sammen arbeide for best mulig gjennomføring for alle som er i saken.
Og at det skal være et stort fokus på barns beste, og at trygghet for andre òg, f.eks.
foreldre og barnevernstjenesterepresentant, det gjør det enda bedre i prosessen for barnet.
I forhold til det med forklaring og tilrettelegging for barn der, vil jeg gjerne si at det kan ha stor betydning for barnets reelle medvirkning.
Altså for retten til reell medvirkning.
Å planlegge, hvordan kan en gjøre det sånn at barnet faktisk ønsker å forklare seg, og at det blir tryggest mulig for barnet med gjennomføring?
Gjerne snakke litt om hvem som skal være til stede, spørsmål ...
Hvordan en vil begynne med spørsmål, eller om barnet kanskje har notert på forhånd.
Han har en god plan for det.
Det er viktig å ha dialog om, sånn at vi vet litt om hvis barnet har spesielle ønsker for hvordan det skal gjennomføres.
Det er ikke en plikt å forklare seg, men hvis du skal kunne benytte den retten, så må du være lagt til rette for en trygg nok prosess for å gjøre det.
Og da må det noen ganger gjerne planlegges, og da er det viktig at barnets advokat involveres.
Så er det viktig å si at vi jo alle er forskjellige.

Både barn og voksne.

Der er voksne også som ber om tilrettelegging.

Gjerne om de kan få sitte på siden av advokaten sin mens de forklarer seg.

Og så er det noen barn som vil sitte i den vitneboksen som er kallende, og forklare seg.

Noen vil sitte med advokaten sin.

Noen vil gjøre det et tilrettelagt rom med bare nemnda og sin egen advokat til stede.

Så vi må liksom ... Hver sak, hvert barn gjør det best mulig.

[SPEAKER_03]

Og det krever planlegging.

Det krever planlegging.

Det er helt sikkert.

Så vet jeg òg du har møtt en del akademikere.

Og de har òg hatt fokus på det samme.

Sånn barn og medvirkning ... Hva fremmer de som viktig?

Ja, der er det jo ulike perspektiv.

[SPEAKER_04]

I forhold til barnevernets arbeid, hvordan de møter samtaler med barn, det er kjempefokus, og der har det skjedd en enorm utvikling. Og der er det òg rundskriv, som bl.a.

går inn på dette med å unngå press og manipulasjon i samtaler med barn.

I forhold til Nav, så fikk jeg jo et mye tydeligere inntrykk på hvordan arbeidet i Nav nå i større grad ivaretar barneperspektivet enn tidligere.

Og hvordan hensynet til barns beste har blitt mer og mer integrert i arbeidet i Nav.

Og at det òg er regelverk og rammer og rutiner som skal sikre det.

Så har jeg fått høre litt mer om begrepet medinnflytelse fra deg, Wenche.

Det å få være med i egen prosess.

For medvirkning, medinnflytelse ... Ha en innflytelse i det som skjer rundt deg, det som angår deg sjøl og livet ditt.

Betydningen av å få komme til med stemmen sin, bli hørt.

Sjøl om det ikke alltid blir sånn som barn ønsker.

Men å få være med i prosessen.

Bli tatt på alvor.

Og det er like viktig for barn som det er for oss voksne.

Jeg ser gjerne på ordet medvirke som to ord.

Medvirke.

Jeg er med.

Jeg virker med.

Og der var det veldig viktig for mange av de vitenskapelig ansatte.

Dette med å få informasjon.

At det er å få trygg og god informasjon det er av enorm betydning.

For å faktisk kunne medvirke.

For å kunne vite hva du skal medvirke i forhold til.

Det er helt grunnleggende.

Og dette med viktigheten av trygghet til å snakke.

Det som er helt avgjørende, er at vi ikke skal snakke til barna, men

snakke med barna.
Det er viktig.

[SPEAKER_03]

Det er veldig spot on.
Hvis du tenker at du skal holde alle disse perspektivene og stemmene, både advokater, barnevernsansatte, akademikere, nemndsledere ... Hvor ligger kjerneverdien i forståelsen av medvirkning?
Og er det noen tydelige uenigheter mellom disse gruppene av menneskene du har møtt?

[SPEAKER_04]

Det som er felles for flere, er at de har fokus på ikke å presse barn til å medvirke.
F.eks.
har flere aktører vist til tilfeller hvor barn har sagt til flere at de ikke vil medvirke, men så blir de spurt igjen.
Gjerne noen kommer hjem igjen og spør om dette vil ha medvirkning.
Det er viktig at barn får rett til reell medvirkning, men også beskyttelse for sin rett til å velge og ikke medvirke.
Mens andre mente at barnevernstjenesten ikke alltid motiverte barn nok til å snakke.
Og det er ikke tvil om at det kan være krevende, denne balansegangen mellom å informere og det å presse.
Og barnets beste må være avgjørende.
Og det kommer òg fram at det er veldig viktig at barnevernstjenesten sikrer notoritet.
Altså at de skriver ned hva de har snakket med barna om, hva barnet er informert om, og hva som er formidlet.
For det henger sammen med dette at vi skal vite at barn har fått trygg informasjon om hva som ligger i medvirkning, og hvordan en kan medvirke.
Barn må vite hva de skal mene noe om for å kunne mene noe, akkurat som vi voksne må.
Dette med tillitsperson, som var min kampsak, som vi gjerne hørte i forrige episode vi hadde sammen.
Det er viktig.
Det var mange som fremheva det.
Og i forlengelsen av det, så var det flere som pekte på at det er viktig at de som følger barnet, får informasjon.
Rent praktisk, selvfølgelig, hva som skjer, og hvor de skal hen.
Men òg hva egentlig en barnesamtale innebærer.
For det gir en trygghet for de voksne.
Som jeg tenker òg er viktig for å gi barna trygghet i dette.
Å forlengse det enda videre, informasjon til tillitsperson er viktig.
At tillitspersonen får informasjon om hva er min rolle i denne samtalen.
Sånn at det blir en mest mulig skånsom og fin samtale for barnet sin del.
Og så var det òg fra flere profesjonelle trukket fram at det er viktig at det fremgår av begjæringen hva som er vurdert i forhold til medvirkning.

For det kan ha blitt gjort strålende arbeid, men at det må dokumenteres og redegjort for, sånn at både nemnda, men selvfølgelig òg de private partene, foreldrene dine, advokater, får vite hva som er vurdert, og hva som er kommunisert der.

Planmøtene er trukket fram av flere.

Det er viktig.

Og at de gjerne kan spisses helt konkret til den saken det gjelder.

I regelverket var flere opptatt av at en må bruke det fleksibelt.

F.eks.

bruke Teams i barnesamtaler, hvis barn opplever det som tryggere.

Eller hvis barn som er part, ikke ønsker å møte, men ønsker å forklare seg.

Gjerne òg utforske kan det å forklare seg på Teams med lyd og bilde, eventuelt bare med lyd.

Kan det være greit?

Vi må se barns medvirkning i et bredt perspektiv.

For noe er hva barn sier, f.eks.

i en barnesamtale, eller til en talsperson eller sakkyndig.

Så må vi se hva viser barn.

Hva kommuniserer de i atferden?

Hva sier de?

Hva har de sagt tidligere?

Og at vi ikke må se dette begrepet for snevert.

Men se det i sammenheng med både hva de har sagt i andre

sammenhenger, på ulike stadier, og hva de har vist den.

Ja, og så ble det òg trukket fram at det er viktig at barn får vite mest mulig om de ulike alternativene de har.

Noen barn kan si at 'jeg får snakke med dommeren', og da skal de selvfølgelig få det og trenger ikke å få alt slags andre alternativer hvis de har bestemt seg for det.

Men at de får vite at det kan komme noen hjem til dem å snakke, eller at de kan komme og snakke med noen i nemnda.

Og det blir ofte brukt, selv om vi ikke er dommere.

Så blir gjerne det i Baneåstjenestens samtaler vist til dommeren eller dommerne.

De kan gjerne òg fremheves tydelig.

At barn kan velge å si det de vil til barnevernstjenestens kontaktperson.

At de ikke må snakke med andre.

Men at de òg kan fortelle det til kontaktpersonen sin f.eks.

Så nedfaller det skriftlig å formidle det til de andre.

Men det er en vanskelig balansegang.

Dette mellom å informere og trygge, og ikke presse.

En av de jeg snakket med, trakk fram at samtaleprosess er en god arena for medvirkning.

Og at det er mye godt arbeid å gjøre der i å sikre at ungene er med i prosessen.

Men at det òg er viktig å snu i tide, sa vedkommende.

Og jeg viser til et eksempel om et barn som hadde fått medvirke godt i forbindelse med flere møter, og opplevde det veldig meningsfullt og viktig og godt.

Og ikke minst riktig.

Men når det nokså lenge lå an til at det ikke kunne bli som barnet ville ønske det, så ble det veldig tøft når det plutselig endra

form.

Og at det kanskje kunne snudd litt tidligere, sånn at en ikke gikk med forhåpninger.

[SPEAKER_03]

Det er det du mener med at det var viktig å snu i tide?
Men når du har prata med alle disse personene du har prata med, er det noe du tenker at oi, det hadde jeg ikke tenkt på forhånd, eller dette overrasker meg?

[SPEAKER_04]

Ja, nå har jo jeg alltid kommet tilbake, går jo på repeat av dette med tillitsperson.
Men jeg ble overraska over hvor mange andre også tenkte på det. Hvor viktig det var at de måtte ha med seg en trygghet. Enten at de ble fylt av en trygg kontaktperson eller foreldrene, eller at det var med en tillitsperson i barnesamtaler. Og flere synes òg det hadde vært litt for lite fokus på det, i ulike sammenhenger.

Og at det er for sent at dette noen ganger kommer først på timeplanen, etter at nemnda ber om informasjon om barnet har eller ønsker tillitsperson.

Når jeg ser at dette ofte ikke er nok fokus på det alltid, så lurer jeg på hva det skyldes.

Er det tid, er det kunnskap, eller er det andre forhold?

Og jeg hører nok fra de ulike at det er flere forhold som spiller inn, og det er iallfall ikke vond vilje fra barnevernstjenestens side.

Nei, det er det virkelig ikke.

For barnevernstjenesten har mange oppgaver og mye ansvar.

Og jeg har tenkt i forbindelse med denne permisjonen, når jeg har snakket med flere, at en løsning gjerne kan være at det innarbeides tydeligere rutiner i barnevernstjenestens systemer på dette med å få avklart tillitsperson tidlig, eventuelt fylle det opp, både om barnet ønsker, men òg hvis det ikke ønsker om det endrer seg underveis, å fylle det opp, at det blir et systemtrinn som må fylles opp.

Og jeg har òg merka at veldig mange har vært inne på dette med at vi må ikke bare i gåsetegn se et referat fra en barnesamtale eller en talsperson eller en sakkyndig isolert sett.

Vi må se det i sammenheng.

Men hva viser barnet ellers i hverdagen sin?

Hva har barnet sagt tidligere?

At vi må se det i en større sammenheng.

F.eks.

: Har et barn uttrykt det samme over tid?

Er det endringer eller nyanser i det barnet formidler?

Henger endring sammen med andre forhold?

Jeg har et eksempel på et barn som tydelig kommuniserte til ti, en bedre situasjon hjemme.

Og det så en i sammenheng med at foreldrene over tid hadde mottatt tiltak og hjelp for å endre på forholdene i hjemmet.

[SPEAKER_03]

Så noe et barn sa tidlig i en samtaleprosess, endrer seg, og vi må være der og kunne fange det opp.

[SPEAKER_04]

Det er det som er så bra med samtaleprosess, at der er det mulig å få barnet til å medvirke over tid.

Og at vi kan se det i sammenheng med det andre som skjer.

I barnevasstjenestens arbeid, i foreldrenes arbeid.

Å se det i et bredere perspektiv.

[SPEAKER_03]

Så da blir det jo litt av det som vi egentlig har snakket om tidligere òg, at vi er litt redde for dette øyeblikksbildet som blir henta inn om barnet sin stemme eller barnet sitt syn på noe, rett før saken skal behandles.

[SPEAKER_04]

Ja, for det blir veldig der og da.

Og så er jo vi alle med dynamiske størrelser, barns og voksne.

Og så få liksom med òg at barn kanskje i større grad blir informert om muligheten.

De er beskjedne hvis de tenker de ikke fikk sagt noe, det vil endre.

At den samtalen er den som gjelder.

Men at vi sikrer at det er rom for å komme på ting etterpå.

Vi voksne kan komme ut av et møte og en halvtime etterpå tenke ...

'Å, hvorfor sa jeg ikke det?'

Så når det gjelder oss, gir vi i minst like stor grad barn.

[SPEAKER_03]

Selvfølgelig.

Nå har du vist en del forhold, så du ser at mange av de personene du har pratet med, framheves som viktig.

Men er det noe som spliker kanskje mellom disse profesjonene òg?

[SPEAKER_04]

Der som det nok er mange ulike tanker og meninger, det er synet på hvor små barn som skal høres.

For vi advokater, nemndledere, barnevernsatte og andre som arbeider med barnevernssaker, vi er jo alle ulike, og vi kan ha ulike meninger og vurderinger i grensetilfeller.

For om små barn skal medvirke, det skal alltid vurderes helt konkret.

Sånn som det gjelder for alle barn, skal de medvirke, og hvordan skal barnet medvirke.

Og det er ingen absolutte grenser som sier at er du over fire, så skal du bli spurt av medvirkning.

Eller under seks, så skal du ikke det.

Det er ingen absolutte grenser.

Og det er enorme forskjeller på mennesker.

Og på f.eks.

fireåringer, femåringer i modenhet og utvikling.

Og jeg fikk i denne permisjonen tilfeldigvis, og heldigvis i en annen sammenheng, anledning til å observere en ganske stor barnegruppe i barnehagealder over tid.

Og da snakker jeg timer.
Og det slo meg hvor den utviklingen i de første åra fram til skole, eller òg seinere, kan gå i rykk og napp.
Og det er enorme forskjeller på fireåringer f.eks. i forhold til språk, modenhet.
Det skjer så mye, og det skjer i rykk og napp.
Så det illustrerer bare for meg ...
Hvor enormt konkret den vurderingen er.
Og i den vurderingen vi skal foreta, så er vi avhengig av informasjon fra barnevernstjenesten, fra foreldre, fra barnehage om hvordan dette barnet er.
For å vurdere – skal det gis anledning til å medvirke, og hvordan skal vi gjøre det best mulig.
Og så er det et annet tema, som det er ganske mange meninger om, og kan bli litt høy temperatur av og til når det snakkes om, det er hva barnesamtalene med barn som ikke er part i sak, er ment å ivareta. Hva omfatter egentlig medvirkning i sakene for nemnda?
Noen mener at vi kan gå lenger enn det mange gjør i dag.
Gjerne mer i retning av avdekkende samtaler.
Mens andre kan mene at det er barnets mening om saken, det saken gjelder, om f.eks. hvor barnet skal bo, om det skal ha samvær med foreldrene, eventuelt hvor ofte og hvor lenge, som skal være tema.
Og at det er barnevernstjenesten som har og skal ha den avdekkende oppgaven i samtalen med barnet.
Men det er òg en vanskelig balansegang.
For barnet skal jo få formidle.
Det er så viktig for dem.
Og det var jeg inne på i den forrige episoden, at jeg syns det kan være greit å gi barnet ...
Muligheten til å innledningsvis i samtalen komme med det som er viktig for barna å formidle.
Og det kan gjerne komme informasjon som vil komme fram i en avdekkende samtale.
Og det tenker jeg at det må der og skal være rom for.
For det er den spørsmålsstillingen, hvordan en skal gjøre det, og hva en egentlig kan og skal og bør spørre barna om i en barnesamtale, som kan være krevende i noen grensetilfeller.

[SPEAKER_03]

Er det noe du tenker på nå som utfordrer dine egne antakelser om hvordan barn skal medvirke i møte med den, da?

[SPEAKER_04]

Helt ærlig syns jeg det var godt å få perspektiver fra de som arbeider tett opp mot beredskapshjem, fosterhjem og foreldre.
For det er de som skal trygge barna før barnesamtaler og ivareta dem etterpå.
Og jeg kan jo gjerne ha barnesamtaler og tenke at dette var en god samtale.
Dette var rolig.
Dette var trygt.
Og så kan det gjerne seinere komme fram opplysninger om at barnet hadde sterke reaksjoner.

Samtalen synes å forløpe veldig fint og greit, og dette er trygt. Og så kommer det sterke reaksjoner etter. Det trenger ikke være i forhold til hvordan samtalen ble gjennomført, men sak og andre ting følelsesmessig i forhold. For ikke så lenge siden fikk jeg informasjon om at barnet fremsto veldig letta etter samtalen. Og det er jo umulig for oss å vite, når vi sitter og har barnesamtaler. For vi kjenner jo ikke barna fra før av, og vi skal jo ikke fylle dem opp sånn direkte etter samtalen. Og da ble det kommunisert så tydelig at vi må være bevisste på mest mulig ro under samtalen, og ha en god avslutning. Og det har vi hatt stort fokus på i nemndene, med å jobbe med hvordan vi best mulig skal gjennomføre samtalene. For vi vet ikke hvordan, om barna reagerer etter samtalen. Og dette her gjør meg enda mer bevisst på ... Det er et informasjonsbehov for de som fyller barnet, enten det er foreldre, beredskapsforeldre eller fosterforeldre, og til tillitspersonen. Det er veldig viktig. For vi fyller det jo som sagt ikke opp etterpå. Vi har en samtale, og den samtalen må vi ha mest mulig ro i og fylle barnet sine signaler. Noen ganger har jeg opplevd at barn f.eks. trenger at de som fyller, som ikke nødvendigvis er tillitspersonen med inn i samtalen ... Trenger å vite og få informasjon om at det er helt greit. At den som fylles, sitter i siderommet rett innenfor, og at vi kan når som helst gå inn og hente de. Sånne små ting. Blitt enda mer bevisst på det etter å snakke med de som jobber direkte opp mot de som skal ivareta barnet før og etter barnesamtalen.

[SPEAKER_03]

Dette er gode råd du kan gi ut, fordi du har vært rundt og prata med ulike mennesker som står i kontakt med disse barna. Er det andre ting du tenker du kan ta inn nå?

[SPEAKER_04]

Det var et råd jeg fikk fra flere, bl.a. deg, tror jeg, Wenche. Det var mange som tok opp det, at det kan gjerne være mer fokus på å fortelle barn som skal i samtale, at de kan skrive ned det de vil. Hva gjør vi når vi skal forberede oss til noe viktig som gjelder vårt liv? Vi som voksne ... Jeg er iallfall sånn at jeg gjerne skriver ned på forhånd. Skal jeg til legen? Skal jeg i et møte med jobb eller noe? Så skriver jeg ned det som er viktig for meg å ta opp eller spørre om. Og det er nok gjerne flere barn og som kunne tenkt seg det. Voksne folk har jo det med seg når de skal vitne, og at det er mer

fokus på det.

[SPEAKER_03]

I siste episode pekte jeg på dette med viktigheten av strukturer som kunne være med og hindre medvirkning, og noe med selve kulturen som kan være med og hindre medvirkning.

Måten vi forstår det å inkludere barn og unge på som kan gjøre det vanskelig å legge til rette for det vi kaller reell medvirkning. Sa noen av informantene dine noe om det?

[SPEAKER_04]

Det er illustrerende denne barnevernsloven § 1-6, om barns rett til nødvendige barnevernstiltak.

Den sier gjerne noe, viser noe av utviklingen som har skjedd.

En utvikling de aller fleste nok vil tenke er veldig bra og veldig viktig.

Barnets rolle og stemme har kommet mer og mer fram.

I forarbeidene til § 1-6 i barnevernsloven står det noe om bakgrunnen for denne lovbestemmelsen.

At det var å konkretisere plikten til å gi nødvendig hjelp i rett tid.

Og selv om denne rettigheten allerede fremgikk av andre bestemmelser, og samtidig så skulle denne bestemmelsen da gi et tydelig signal om at det er barnet som er hovedpersonen i barnevernssaker.

Og det har vært en utvikling.

Det har vært en stor rettsutvikling, og det er enormt mye som har skjedd.

[SPEAKER_03]

Det er kjekt å høre, Katrine, for du virker å være litt positiv og i forhold til endringene som du ser har skjedd der ute.

Mens jeg kanskje er litt mer spørrende til dette med barnets stemme. Gi reell medvirkning.

For hvis en går inn i faglitteraturen og virkelig skal forstå ...

Hva den litteraturen viser til som medvirkning, så ble det ofte vanlig å se på denne Hartz' stige, disse trinnene i stigen til Hartz.

For å vise nivåene, da.

I min avhandling brukte jeg åtte trinn.

Det nederste trinnet var kanskje at barnet måtte få tilstrekkelig informasjon om saken.

Trinn to var sjøl å oppleve å bli lytta til.

Den syns jeg er utrolig interessant, for ...

Når man prater med barn, skal man kjenne barnet godt før barnet er klart til ... Både har skapt seg en mening, men og neste trinn ...

Dette med å kunne uttrykke den meningen.

Det å forstå medvirkningsprosessen fra trinn én og kanskje helt opp til trinn der en skal kunne uttrykke sin mening, som vi snakket om, men og få den meningen inkludert i prosessen.

Da begynner du å komme høyere opp på stigen.

Til slutt kommer vi kanskje over på det som kanskje er for mye ansvar for et barn, men kanskje det eldre barnet og kan få være med og dele både ansvar og makt for beslutningen som tas.

På helt øverste trinn snakker vi om det med å evaluere prosessen, at barna og skal være med på det.

Hvis det var det som egentlig er å medvirke, at en liksom skal sikre i hvert fall at barnet kommer over disse helt første trinnene, vi får lov å komme opp i disse trinnene, der en får både hjelp til å uttrykke sine meninger, får meningene inkludert i prosessen, så tenker jeg det kan være at vi kanskje tror vi får til noe som kanskje ligger litt på sidelinja av det som litteraturen påpeker som og medvirkning.

Forstår du hva jeg mener, Katrine?

Absolutt.

Og det er det som er et stort etisk dilemma.

[SPEAKER_04]

For hva er medvirkning?

Og reell medvirkning er jo mer enn å få fram en uttalelse fra et barn i en barnesamtale.

Og det er et vidt begrep ved mange nivåer.

Vi må passe på at alle som arbeider med barn, er bevisste på dette. For dette med medvirkning, det blir jo på en måte å bygge stein på stein.

Og vi må ha et kjempebra grunnlag for barnesamtalen i nemnda for å kunne se at det er reell medvirkning.

Og der er det jo barnevernstjenesten som må jobbe godt med informasjon og trygghet til barnet før de eventuelt kommer i en barnesamtale.

Før de eventuelt kommer og er part i egen sak hos oss.

For en kollega av meg formulerer det så fint – medvirkning mye, og ikke bare det som skjer rett før nemnda.

Barn etterlater spor underveis som viser hvordan de har det og hva de mener og hva som er viktig for dem.

Så det er det du sier, at medvirkning, det er en stige.

Det er mye som henger sammen.

Og den samtalen, som jeg som nemndleder sammen med nemnda har, barnesamtalen, den er én bit av et stort bilde.

Så det er viktig å ha med seg det hele bildet, og at det er gjort et riktig grunnarbeid.

[SPEAKER_03]

Jeg syns det var veldig fint.

Kollegaene viser at medvirkning er mye, og ikke bare det som skjer rett før eller i nemnda.

Men at barn etterlater seg spor som kan si mye.

Jeg syns den var veldig fin.

Ja, det med spor var et ord som ... Oi, det må vi ha med oss.

Spor.

Hvordan blir det, Katrin, i forhold til at dere skal følge opp begjæringen som kommer fra barnevernstjenestene, og hva innholdet den har av barnets stemme?

Hvordan følger dere opp det?

[SPEAKER_04]

Flere av de jeg har snakket med, har vært inne på nettopp det du viser til der, Wenche.

På dette med forståelse av hva som skal med i kommunens begjæring. Hva skal vi i forhold til barnets medvirkning når det gjelder barn uten partsrettigheter?

Det har vært viktig for flere underveis.

For det går jo et skille der, iallfall ved 15 år.

Men barn kan jo òg innvilges passrettigheter hvis vilkåret for det er oppfylt.

Men når det gjelder barn uten passrettigheter, så er det mye arbeid som skjer før nemnda, som skal skje før nemnda.

Og det henger jo sammen, dette her med reell medvirkning.

For barnevernstjenesten har viktige oppgaver for å realisere barnets rett til medvirkning i saker i nemnda.

Og når det er barn uten passrettigheter, så er det viktig at det kommer fram i begjæringen at barnet har fått informasjon om retten til å medvirke, og anledning til å ha med seg tillitsperson i samtaler.

At barnet er informert om at det kan si mening sin direkte til nemnda eller til talspersonen, og hva disse ulike måtene innebærer. Barnevernstjenesten må hjelpe barn å finne en tillitsperson dersom barnet ikke allerede har det, og ønsker det nå.

Så skal barn, etter konkrete forhold, informeres om muligheten for passrettigheter.

Etter medvirkningsforskriftens paragraf 11 tredje ledd skal barnevernstjenesten foreta en konkret vurdering av om barnet skal informeres.

Denne vurderingen skal være basert på barnets alder og modenhet.

I forarbeidene er det skrevet at barn over tolv år bør få informasjon om pars rettigheter, og muligheten for innvilgelse av dette.

Det bør òg gis til yngre barn, dersom det ut fra barnets modenhet og forståelse av egen situasjon kan tenkes å dra nytte av pars rettigheter.

Og dette er informasjon som vi i nemnda trenger.

Vi trenger å vite hvordan disse vurderingene er gjort.

Er barn informert om muligheten for å innvilge passrettigheter?

Ønsker barnet det?

Og hva mener barnevernstjenesten?

[SPEAKER_03]

Dere må ha helt konkrete vurderinger som får komme inn, sant?

Ja.

[SPEAKER_04]

Hvert barn, hver sak.

Konkret vurdering.

Det er ikke alle barn som skal informeres om medvirkning.

Ikke babyer og helt små barn som ikke er i stand til å danne seg egne meninger.

Som det heter i barnevernsloven § 1-4.

Og så er det ikke en fast aldersgrense.

Det er alltid en konkret vurdering.

Men barnevernstjenesten må si noe om dette i begjæringen.

Kommunens advokat må i begjæringen vise hva informasjon barna har fått.

Redegjøre for om barna ønsker å utdanne seg, og eventuelt hvordan. Når det gjelder samiske barn, så skal kommunen òg gi beskjed om barna ønsker talsperson med samisk språk og kulturforståelse. Og så skal kommunens advokat òg redegjøre for om barna ønsker å ha med seg tillitsperson.

Om barn under 15 år ønsker passrettigheter, og hvordan kommunen vurderer om dette bør innvikles, eller ei.

Og så er det et krav til dokumentasjon om hvordan barnets rett til medvirkning ivaretas.

Derfor er det viktig at barnevernstjenesten gjør godt og grundig arbeid og nedfeller i journalnotater hva barnet er informert om, hva barnet har formidla, og hva barnevernstjenesten har vurdert.

For det er mye godt arbeid som gjøres der ute, og så er det enormt viktig med god dokumentasjon.

[SPEAKER_03]

Når det skal samles og kanskje en gang legges inn til dere.

Tusen, tusen takk, Katrine.

Dette har jo vært veldig, veldig ... Du har gitt veldig mye god informasjon, tenker jeg.

I hvert fall lærer jeg masse av å høre på deg.

For i denne episoden så har vi jo da altså sett litt på ... Du har for det meste løfta fram dette med barns medvirkning i møte med nemnda.

Både i praksis – du har snakket litt om jussen – og du har trukket fram ulike profesjoner.

Vi har hørt hvordan retten til medvirkning har utvikla seg, og du har en positiv stemme til det, Katrine.

Ting har skjedd, og det skjer mye positivt.

Det du viser til, er at barns stemme har fått mer plass, både i lovverket og i praksis.

Og jeg tenker òg at vi har klart å løfte fram noen av de dilemmaene som du nå har identifisert mens du har vært ute og prata med ulike profesjoner.

Du har sagt noe om dilemmaene om hvor små kan barnet være.

Hvordan skal en samtale gjennomføres?

Hva betyr det å ha partsrettighet?

Kan det bety ulikt for ulike barn?

Kan det være for belastende?

Hvilken styrke er det i dette?

Du har også drøfta forskjellen mellom å gi barn en stemme og det å sikre reell medvirkning.

Sammen har vi reflektert litt over hvor viktig det er at barnet både får informasjon, men òg at det opplever seg trygt, og at en god planlegging er viktig for at barn faktisk skal kunne få brukerretten sin.

Vi har òg løfta fram betydningen av dette med tillitsperson.

Viktighet om tydelig rolleavklaring.

Du har snakket noe om selve dokumentasjonen, hvor viktig det er.

At den inneholder det den skal inneholde når den kommer til dere.

Og der det òg skal bli godt beskrevet hvordan medvirkning er ivaretatt.

Samtidig har vi understreka at nedvirkning ikke bare skjer i selve nemndsmøtet, men i hele prosessen i forkant av at saken havner hos

Durke-Katrine.

Både gjennom det barnet har sagt, men òg deres atferd, altså hva har de vist, og hva formidler de underveis.

Avslutningsvis satt jeg igjen med en erkjennelse, å få fram barnets stemme er ikke det samme som å gi barnet reell medinnflytelse eller medvirkning.

Reell medvirkning krever bevisste voksne, klare rammer og en kontinuerlig refleksjon både over makt, ansvar, men også barnets beste.

Ja, tusen takk, Katrine.

Du har nå hørt på en episode fra Kafé Student.

En podkastserie laget av Institutt for sosialfag ved Universitetet i Stavanger.

Og jeg vil òg si tusen takk til Sara Hin som er redaktør for denne episoden sammen med meg.